

ความต้องการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต

กิตติพงศ์ หังสพฤกษ์, วิกรณ์ รักษ์ปวงชน, วิมาน กฤตพลวิมาน, สุจินตนา ชุมวิสูตร
, จิราพร สุทันกิตระ, วรณวิภา เมืองถ้ำ*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ความต้องการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย (2) สำรวจความต้องการในการศึกษาต่อหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตในภาพรวมและในเชิงเปรียบเทียบ ระหว่างนักศึกษากลุ่มเป้าหมายของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและสถาบันอื่น (3) สำรวจความสนใจในการศึกษาต่อหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต ตลอดจนเงื่อนไข ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมาย (4) สำรวจความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในระบบทางไกลของหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต โดยเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษากลุ่มเป้าหมายของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและสถาบันอื่น (5) สำรวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มเป้าหมายโดยตรง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และ (6) เสนอสาขาวิชานิติศาสตร์และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชให้เปิดหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพสูงสุด และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจเป็นแบบสอบถาม ทั้งคำถามในลักษณะของคำถามปลายปิดและปลายเปิด และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้ค่าสถิติต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ร้อยละ 54.5 มีความต้องการที่จะศึกษาในหลักสูตรนิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต และร้อยละ 31.0 มีความสนใจที่จะศึกษา ทั้งนี้การตัดสินใจในการศึกษาขึ้นอยู่กับความพร้อมในด้านค่าใช้จ่ายเป็นสำคัญ ซึ่งระบบการศึกษาในระบบทางไกลเป็นระบบที่เอื้ออำนวย เนื่องจากการศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิตเป็นการศึกษาหาความรู้และการวิจัยด้วยตนเอง สำหรับความสามารถในด้านภาษาต่างประเทศ กลุ่มเป้าหมายเห็นถึงความสำคัญโดยมีความเห็นว่าต้องผ่านการวัดระดับความรู้ตามระบบมาตรฐาน โดยระบบการเรียนการสอนกลุ่มเป้าหมายเห็นว่าควรมีการเรียนการสอนภาคทฤษฎีเท่าที่จำเป็น พร้อมกับทำดุษฎีนิพนธ์ ทั้งนี้การรับนักศึกษาควรรับเป็นจำนวนที่เหมาะสมตามศักยภาพของนักศึกษา และการจ่ายค่าเล่าเรียน

* สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ควรเป็นระบบเหมาะสมตลอดหลักสูตรในอัตราที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การให้บริการ และระบบฐานข้อมูลทางวิชาการ เป็นต้น เพื่อให้สามารถรองรับการเปิดหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต ความต้องการศึกษา

ABSTRACT

The research on the demand of the survey applicant to study in the Doctor of Laws program has the objectives to (1) To study the general background of study who are target group (2) To survey the demand of studying the doctor of law program both in general background and comparative study (3) To survey the possible applicants of the doctor of law program including conditions and influential factors of the target group (4) To survey the long distance learning management system of the doctor of law program by comparing between the target group of Sukhothai Thammathirat Open University and other universities (5) To survey and make recommendation received from the target group in order to develop the doctor of law program according to the desire of the target group and (6) To recommend the faculty of law and Sukhothai Thammathirat Open University to open the doctor of law program which possess a high standard, quality and according to the desire of the target group

This research is a survey research by applying both qualitative and quantitative methodologies received from various sources. The quantitative research apply the survey methodologies and the tool employed in this research are opened and closed ended questionnaires including analyse information from the questionnaires by using the statistics results

This research found that most of the target groups 54.5% ; want to apply the doctor of law program while 31% of target groups tend to apply this program. Whether the target groups decide to apply this program or not depending significantly on tuition fee. The long distance learning facilitates the nature of doctor of law study because it depends upon the self-learning disciplines. According to this study, the result shows that English skill is crucial for studying this program; thus, it is necessary to pass the English standard qualification. With regard

to program curriculum, the target group prefers limited amount of course works while conducting the dissertation at the same time However, the acceptance rate should be relevant to the capacity of the faculty of law, The tuition fee should be based on a lump sum payment. Moreover, the university should develop various facilities for example, academic database in order to support the doctor of law program effectively.

Keywords : Doctor of Law Program, Study demand

1. ความสำคัญของการวิจัย

ภายใต้สถานการณ์ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจในปัจจุบัน การใช้กฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างความชอบธรรมให้แก่สังคม บ้านเมือง การสร้างกฎ กติกาทางการเมือง และตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจการค้า ทั้งภายในและนอกประเทศ นอกจากนี้ การใช้กฎหมายยังมีความสำคัญต่อทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนต่างก็มีความต้องการนักกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักกฎหมายที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทาง อาทิ กฎหมายมหาชน กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายอาญาและการบริหารงานยุติธรรม และกฎหมายธุรกิจ ในแขนงต่าง ๆ เช่น กฎหมายแรงงานและการอุตสาหกรรม กฎหมายภาษีอากร กฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงิน กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ กฎหมายเกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ ในขณะที่ประเทศไทยยังขาดแคลนนักกฎหมายที่ศึกษาวิจัยทางด้านนิติศาสตร์ชั้นสูงอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งองค์กรที่สำคัญในการผลิตนักกฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และนักกฎหมายที่ทำการศึกษาวินิจฉัยนิติศาสตร์ชั้นสูง คือ มหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนในคณะนิติศาสตร์

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความต้องการนักกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักกฎหมายผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง หรือนักวิจัยทางด้านนิติศาสตร์จะมีมาก แต่ปริมาณการผลิตนักกฎหมายดังกล่าวในชั้นบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะปริญญาเอกด้านนิติศาสตร์ยังมีจำนวนจำกัดมาก โดยสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเปิดการเรียนการสอนกฎหมายมาก่อนคือ คณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีรากฐานในการผลิตบัณฑิตนิติศาสตร์ในชั้นปริญญาตรีมาเป็นเวลานาน ต่อมาคือคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งก็มีการผลิตบัณฑิตทางด้านกฎหมายเป็นจำนวนมาก แต่สถาบันการศึกษาที่กล่าวมานี้ก็ยังไม่สามารถผลิตนักกฎหมายในชั้นบัณฑิตศึกษาเพื่อรองรับความต้องการของสังคมได้อย่างเพียงพอ จนกระทั่งในปัจจุบันหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตและนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตมีการเปิดสอนทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยเอกชนหลายแห่ง ซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏหลายแห่งแม้จะเริ่มมีการเปิดการเรียนการสอนปริญญาตรีทางด้านนิติศาสตร์มาไม่นานนัก หากเทียบกับมหาวิทยาลัยของรัฐอื่น ๆ ที่มีการเปิดสอนมาเป็นเวลานาน แต่ก็ยังริบผลักดันให้มีการเปิดการเรียนศึกษานิติศาสตร์ใน

ชั้นบัณฑิตศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการศึกษาในระดับปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิตต่อไป เนื่องจากเหตุผลด้านความขาดแคลนนักกฎหมายที่จบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยเอกชนบางแห่งก็เล็งเห็นถึงความสำคัญและความขาดแคลนนักกฎหมายดังกล่าว โดยมีการเปิดหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตมาเป็นเวลากว่า 10 ปี แล้ว และบางแห่งได้มีการเปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต อีกด้วย

โดยวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาด้านนิติศาสตร์ เพื่อสร้างนักกฎหมายที่เป็นการต่อยอดจากการศึกษาในชั้นปริญญาตรีที่เป็นการศึกษากฎหมายอย่างกว้าง โดยจะเน้นไปที่ประมวลกฎหมายสี่ฉบับที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน กล่าวคือ ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งในชั้นปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จะมีวิชาเลือกที่เป็นกฎหมายเฉพาะ (ซึ่งมักจะนอกเหนือจากกฎหมายที่ได้ศึกษามาแล้วในชั้นปริญญาตรี) ให้นักศึกษาที่สนใจได้เลือกเรียก หรือในหลักสูตรของบางมหาวิทยาลัยก็ได้มีการแบ่งสาขาของกฎหมาย เช่น สาขากฎหมายเอกชน สาขากฎหมายธุรกิจ สาขากฎหมายมหาชน สาขากฎหมายอาญา และสาขากฎหมายระหว่างประเทศ เป็นต้น ในขณะที่หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตจะเป็นการต่อยอดการศึกษาในชั้นนิติศาสตรมหาบัณฑิตไปสู่การศึกษาระดับสุดท้ายแห่งศาสตร์นี้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับนักนิติศาสตร์ที่ผ่านการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในระดับปริญญาโทมาแล้ว ในการพัฒนาความรู้รูปแบบใหม่ทางวิชาการในลักษณะเป็นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ นำมาซึ่งการสร้างแนวความคิดทฤษฎีใหม่และนวัตกรรมทางด้านนิติศาสตร์

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับความเห็นชอบจาก สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้เปิดหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาตรี เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 นับเป็นเวลากว่า 30 ปีแล้ว และเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2551 ที่สาขาวิชานิติศาสตร์ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้เปิดสอนหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต ที่สาขาวิชานิติศาสตร์ได้ผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่เหมาะสมตามความต้องการของสังคม มีการพัฒนาบุคลากรในวงการกฎหมายให้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ซึ่งทั้งบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่สำเร็จจากสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง ทั้งภาครัฐและเอกชน ถึงคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงยิ่งขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สำหรับแผนการผลิตดุษฎีบัณฑิตทางด้านนิติศาสตร์ ของสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีเป้าหมายในการขยายโอกาสการศึกษาทางด้านนิติศาสตร์ ในระดับดุษฎีบัณฑิต เพื่อผลิตนักกฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายเฉพาะทาง สามารถพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาทางกฎหมายที่มีความซับซ้อนของสังคมที่มีลักษณะเป็นพลวัต การประยุกต์ เชื่อมโยง และบูรณาการศาสตร์ทางด้านต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน การสร้างงานวิจัย บทความ ตำรา ด้านนิติศาสตร์ เพื่อสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ อันเป็นการพัฒนากฎหมายและ

นำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติ และที่สำคัญคือให้สังคมตระหนักถึงหลักการที่สำคัญทางกฎหมายที่เรียกว่าหลักนิติธรรม (Rule of Law)

บัณฑิตที่สำเร็จหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตนั้น เป็นที่ต้องการขององค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ทั้งองค์กรทางกฎหมาย อาทิอาจารย์ในคณะนิติศาสตร์ ทั้งของรัฐและเอกชน นักวิจัยด้านกฎหมายที่ค่อนข้างขาดแคลน ที่ปรึกษากฎหมายเฉพาะด้าน หรือแม้แต่การปฏิบัติงานในองค์กรระหว่างประเทศที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมายที่องค์กรนั้นเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ในการผลิตนักกฎหมายในระดับดุษฎีบัณฑิตทางสาขาวิชานิติศาสตร์ก็ยังให้ความสำคัญกับ นักกฎหมาย ในกระบวนการยุติธรรม อาทิ ผู้พิพากษาและพนักงานอัยการ ซึ่งทางคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม (หรือ กต.) หรือแม้แต่คณะกรรมการอัยการ (หรือ กอ.) มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีคุณสมบัติและคุณวุฒิที่เอื้อต่อการเข้ารับราชการในตำแหน่งดังกล่าวที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกทางด้านกฎหมายในประเทศ โดยไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการทำงานด้านกฎหมายมาก่อน ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิตทางนิติศาสตร์ที่เข้ารับการสอบในสนามการสอบเฉพาะที่มีชื่อเรียกว่า “สนามพิเศษ” หรือ “สนามจิ๋ว” มีสัดส่วนในการได้รับการคัดเลือกมากกว่าการสอนในสนามอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่รับทราบกันเป็นอย่างดีในบรรดาผู้ประสงค์จะเข้าสอบเพื่อบรรจุเป็นผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการ

ในปี 2557 มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาชั้นนิติศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช แล้ว จำนวน 42,088 คน และนิติศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 478 คน โดยสาขาวิชานิติศาสตร์มียอดนักศึกษาที่รับเข้าสูงเป็นอันดับที่สอง รองจากสาขาวิชาวิทยาการจัดการ นอกจากนี้ จากการสำรวจความต้องการศึกษาต่อของผู้ที่จะจบการศึกษาในสาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พบว่ามีความประสงค์ที่จะเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นจำนวนมาก (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารสำรวจความต้องการศึกษาต่อในส่วนถัดไป) ซึ่งนอกเหนือจากความต้องการศึกษาต่อในชั้นนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต ของผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชแล้ว สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ยังคาดหวังว่าความมีชื่อเสียงของสาขาวิชา ตลอดจนการได้รับการยอมรับในบรรดาประชาชนทั่วไป นักกฎหมาย และผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพกฎหมาย จะให้การตอบรับในการแสดงความประสงค์เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต เป็นอย่างดี นอกจากนี้สาขาวิชานิติศาสตร์มีความเชื่อมั่นในคณาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิจบการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 10 คน และกำลังศึกษาในระดับปริญญาเอก ทั้งต่างประเทศและภายในประเทศ อีกจำนวน 10 คน สาขาวิชานิติศาสตร์เล็งเห็นถึงความชำนาญด้านกฎหมายเฉพาะของคณาจารย์ที่เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ทั้งภายในและต่างประเทศ มีประสบการณ์ที่สูงในการสอนและวิจัยทางด้านนิติศาสตร์มาเป็นเวลานาน ซึ่งจะเป็นโอกาสอันดียิ่งที่คณาจารย์ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญดังกล่าวมาทำการถ่ายทอดความรู้กับนักศึกษาในชั้นดุษฎีบัณฑิตต่อไป

2. ผลการสำรวจความต้องการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

(1) กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะเข้าศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คิดเป็นร้อยละ 54.5 มีกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ประสงค์จะเข้าศึกษาในหลักสูตรนี้เพียงร้อยละ 13.5 เท่านั้น

(2) กลุ่มเป้าหมายที่จะให้ความสนใจจะเข้าศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คิดเป็นร้อยละ 31.0 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขความพร้อมในด้านต่าง ๆ

(3) กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในคุณภาพของระบบการศึกษาทางไกลในระดับปานกลางถึงมาก คิดเป็นร้อยละ 87.5 มีความเชื่อมั่นในระดับน้อย เพียงร้อยละ 12.5 เท่านั้น

(4) กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าระบบการศึกษาทางไกลเหมาะสมกับการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตในระดับปานกลางถึงมาก คิดเป็นร้อยละ 79.0 เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย เพียงร้อยละ 21.0 เท่านั้น

(5) กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าคุณสมบัติของผู้จะเข้าเรียนหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตต้องผ่านการวัดความรู้ภาษาอังกฤษตามระบบมาตรฐานมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 59.0 ส่วนที่เหลือร้อยละ 41.0 เห็นว่าเข้ามาเรียนก่อนแล้วสอบผ่านในภายหลังก็ได้

(6) กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าระบบการเรียนการสอนหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต ควรมีการเรียนภาคทฤษฎีพร้อมทำดุษฎีนิพนธ์ คิดเห็นร้อยละ 74.3 ส่วนที่เห็นว่าควรทำดุษฎีนิพนธ์เพียงอย่างเดียวมีเพียงร้อยละ 25.7 เท่านั้น

(7) กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าควรรับนักศึกษาเข้าเรียนหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตรุ่นละประมาณ 10 ถึง 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.8 ส่วนที่เหลือเพียงร้อยละ 7.8 และ 8.7 ให้รับจำนวนน้อยและมากกว่า ตามลำดับ

(8) กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าควรจ่ายค่าเล่าเรียนในลักษณะจ่ายต่อหน่วยกิต ต่อวิชา เหมาะจ่ายต่อเทอม หรือเหมาะจ่ายตลอดหลักสูตร (จ่ายในอัตราที่สูงกว่าทั้ง 2 ลักษณะข้างต้น) ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ร้อยละ 29.5 ร้อยละ 33.5 และร้อยละ 37.0 ตามลำดับ

(9) กลุ่มเป้าหมายให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ควรเปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต โดยเร็ว ร้อยละ 40.9 รองลงไปคือ ควรจัดเก็บค่าเล่าเรียนในระดับที่พอสมควรและผ่อนชำระได้ ร้อยละ 25.0 ควรปรับปรุงการบริการทั้งทางด้านวิชาการและด้านธุรการอื่น ๆ ร้อยละ 21.6 และควรปรับปรุงและขยายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สะดวกและรวดเร็ว

3. อภิปรายผลการสำรวจความต้องการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

1. กลุ่มเป้าหมายจำนวนมากที่ต้องการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต ด้วยเหตุผลสำคัญเพื่อเพิ่มวิทยฐานะให้ตนเอง มุ่งสู่การเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เพิ่มพูนความรู้ให้กว้างขวางและลุ่มลึก รวมทั้งเป็นนักวิชาการในระดับประเทศหรือสากล

อนึ่ง กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันอื่นและของ มจร. ทั้งที่กำลังศึกษาอยู่และคาดว่าจะใกล้จะจบการศึกษาแล้ว ก็มีความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตร นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยไม่ถือเป็นนัยสำคัญทาง สถิติ

สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต มีจำนวนน้อย เพียงร้อยละ 14.5 เท่านั้น

2. กลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่มีความพร้อม แต่มีความสนใจที่จะเข้าศึกษาหลักสูตรนิติศาสตร ดุษฎีบัณฑิตมีจำนวนพอสมควร คิดเป็นร้อยละ 31.1 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมในด้านค่าใช้จ่ายเป็น สำคัญ รองลงมาคือความพร้อมในด้านเวลาและคุณวุฒิ ทั้งนี้เพราะกลุ่มเป้าหมายตระหนักว่า การศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตย่อมต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูงกว่าในระดับมหาบัณฑิต

กลุ่มนี้มีข้อที่น่าสังเกตคือ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษานิติศาสตรมหาบัณฑิตของ สถาบันอื่น มีความกังวลในเรื่องความพร้อมด้านค่าใช้จ่ายน้อยกว่านักศึกษาของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งอาจเป็นเพราะนักศึกษาของสถาบันอื่น มีค่าใช้จ่ายในการศึกษาใน อัตราที่สูงอยู่แล้วนั่นเอง

3. กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในคุณภาพของระบบการศึกษาทางไกลในระดับ ปานกลางถึงมาก มีความเชื่อมั่นในระดับน้อยเป็นสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งนี้เพราะ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นมหาวิทยาลัยที่ใช้ระบบการศึกษาทางไกลที่มีชื่อเสียงเป็นที่ ยอมรับอย่างกว้างขวางอยู่แล้ว ทั้งในและต่างประเทศ

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีความเชื่อมั่นในระบบการศึกษาทางไกลในสัดส่วนที่สูงกว่านักศึกษาของสถาบันอื่น โดยเฉพาะ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่คาดว่าจะจบการศึกษาแล้วส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่น ในระดับมากเลยทีเดียว เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เพราะนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มี ประสบการณ์ตรงกับคุณภาพการศึกษาในระบบทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชอยู่แล้ว นั่นเอง

4. กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าระบบการศึกษาทางไกลเหมาะสมกับหลักสูตรนิติ ศาสตรดุษฎีบัณฑิตในระดับปานกลางถึงมาก มีสัดส่วนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เห็นว่ามีความ เหมาะสมในระดับน้อย ทั้งนี้เพราะกลุ่มเป้าหมายตระหนักว่าการศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิตเน้น การศึกษาหาความรู้และการค้นคว้าวิจัยด้วยตนเองอยู่แล้ว

กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษานิติศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมี ความเห็นว่าระบบการศึกษาทางไกลมีความเหมาะสมกับการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

ในสัดส่วนที่สูงกว่านักศึกษาของสถาบันอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่คาดว่าจะจบการศึกษาแล้ว ทั้งนี้เพราะการมีประสบการณ์ตรงกับคุณภาพการศึกษาในระบบทางไกลกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อยู่แล้วเช่นเดียวกันกับความเชื่อมั่นในคุณภาพของระบบการศึกษาทางไกลนั่นเอง

5. กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าคุณสมบัติของผู้เรียนหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตต้องผ่านการวัดความรู้ภาษาอังกฤษตามระบบมาตรฐานมาก่อน แต่กลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่าเข้ามาเรียนก่อนแล้วสอบผ่านในภายหลังก็ได้มีถึงร้อยละ 41.0 ซึ่งเป็นสัดส่วนไม่น้อยทีเดียว จะเห็นได้ว่านักศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักในความสำคัญของความรู้ภาษาอังกฤษต่อการเรียนในระดับดุษฎีบัณฑิต ซึ่งเป็นการศึกษาในเชิงลึก จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าจากตำราและเอกสารภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ แต่ก็มีนักศึกษาอีกส่วนหนึ่งที่เห็นว่าเข้ามาเรียนก่อนแล้วพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษไปพร้อมกันก็ได้

กรณีคุณสมบัติการผ่านการวัดความรู้ภาษาอังกฤษนี้ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันอื่นและของ มสธ. มีความคิดเห็นเป็นสัดส่วนที่แทบจะไม่แตกต่างกัน

6. กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าระบบการเรียนการสอนหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตควรมีการเรียนภาคทฤษฎีพร้อมทำวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรียนภาคทฤษฎีเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ว่ากลุ่มเป้าหมายต้องการเสริมความรู้ในกระบวนวิชาที่จำเป็นและจะเป็นประโยชน์ในการทำดุษฎีนิพนธ์ด้วย

กรณีระบบการเรียนการสอนนี้ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันอื่นและของ มสธ. มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีความเห็นในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

7. กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าควรรับนักศึกษาเข้าเรียนหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตรุ่นละประมาณ 10 ถึง 25 คน โดยนักศึกษากลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันอื่นและของ มสธ. มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้เพราะการเรียนในระดับดุษฎีบัณฑิตเน้นกระบวนการศึกษาที่เข้มข้น การรับนักศึกษาจำนวนมากเกินไปอาจกระทบต่อคุณภาพของการเรียนการสอนได้

8. กลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตของสถาบันอื่นและของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเห็นว่าควรจ่ายค่าเล่าเรียนในลักษณะจ่ายต่อหน่วยกิตต่อวิชา เหมจ่ายต่อเทอม หรือเหมจ่ายตลอดหลักสูตร (จ่ายในอัตราที่ต่ำกว่าทั้ง 2 ลักษณะข้างต้น) ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มเป้าหมายตระหนักอยู่แล้วว่าการที่จะเข้าศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิตต้องมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่พอจะรับภาระค่าใช้จ่ายได้พอสมควร และไม่ว่าจะเป็น การจ่ายลักษณะใดก็ไม่แตกต่างกันมากนักเอง

9. กลุ่มเป้าหมายที่ตอบคำถามเป็นทั้งนักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และของสถาบันอื่น จึงให้คำแนะนำได้อย่างชัดเจน ครอบคลุม และลุ่มลึก ซึ่งจัดกลุ่มได้ 8 ประการ ตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ (1) ควรเปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎี

บัณฑิตโดยเร็ว (2) ควรจัดเก็บค่าเล่าเรียนในระดับที่พอสมควรและผ่อนชำระได้ (3) ควรปรับปรุงการบริการ ทั้งทางด้านวิชาการและด้านธุรการอื่น ๆ (4) ควรปรับปรุงและขยายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สะดวกและรวดเร็ว (5) ควรจัดระบบการให้คำปรึกษา การติดต่อสื่อสารกับอาจารย์ และมหาวิทยาลัยให้สะดวกขึ้น (6) ควรพัฒนาระบบช่วยค้นคว้าวิจัย ทั้งในและต่างประเทศ (7) ควรมีแหล่งทุนสนับสนุนค่าเล่าเรียนและการค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ (8) ควรพิจารณาเปิดรับนักศึกษาจากผู้ที่จบจาก มสธ. และจากสถาบันอื่นอย่างเท่าเทียม

4. ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาความต้องการศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อการตัดสินใจเปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะผู้วิจัยเห็นว่ามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชควรเปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตโดยเร็ว ทั้งนี้เพราะกลุ่มเป้าหมายที่ทำการสำรวจมีความต้องการที่จะเข้าศึกษาหลักสูตรนี้เป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 54.5 และกลุ่มเป้าหมายที่ยังไม่มีความพร้อม แต่มีความสนใจที่จะศึกษาหลักสูตรนี้เป็นจำนวนพอสมควร คิดเป็นร้อยละ 31.0 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมทางด้านค่าใช้จ่าย เวลา คุณวุฒิ และคุณสมบัติ

จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การเปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตมีผู้ประสงค์จะเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก จนคาดได้ว่าจะมีจำนวนเกินกว่าขีดความสามารถของสาขาวิชานิติศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจะรองรับได้

ยิ่งกว่านั้น การเปิดหลักสูตรนี้โดยเร็วจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการทางวิชาการของมหาวิทยาลัย ซึ่งตรงกับภารกิจหลักของทางมหาวิทยาลัย เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ต่อหน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติโดยรวม

สำหรับจำนวนนักศึกษาที่จะเปิดรับ ในเบื้องต้นควรเปิดรับประมาณปีละ 10 ถึง 25 คน ตามผลสำรวจซึ่งก็ขึ้นอยู่กับขีดความสามารถและความพร้อมของสาขาวิชานิติศาสตร์เป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน

(1) คุณสมบัติของผู้เข้าเรียนหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตต้องผ่านการวัดความรู้ภาษาอังกฤษตามระบบมาตรฐาน ตามเกณฑ์ที่สำนักงานการอุดมศึกษา (สกอ.) และมหาวิทยาลัยกำหนด อย่างไรก็ดี ถ้าเป็นไปได้ควรพิจารณาเปิดช่องให้เข้ามาเรียนก่อนแล้วพัฒนาไปพร้อมกัน เพื่อให้สอบผ่านในภายหลัง เพราะมีกลุ่มเป้าหมายถึงร้อยละ 41.0 ที่เห็นด้วยดังกล่าวมาแล้ว หากเปิดช่องดังกล่าวได้จะเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กว้างขึ้นตามปณิธานของมหาวิทยาลัย

(2) ในปีแรกควรเปิดหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตแบบ 1.1 คือ แบบที่ทำดุษฎีนิพนธ์เพียงอย่างเดียวและมีการสอนภาคทฤษฎีบางวิชาโดยไม่มีหน่วยกิตก่อน และเปิดสอนแบบ 2.1 ในปีถัดไป คือ แบบที่มีการศึกษาภาคทฤษฎีโดยนับหน่วยกิตบางวิชาและต้องทำดุษฎีนิพนธ์ด้วย

(3) การจัดเก็บค่าเล่าเรียน จะเก็บลักษณะจ่ายต่อหน่วยกิต เหมาะจ่ายต่อเทอม หรือ เหมาะจ่ายตลอดหลักสูตรก็ได้ แต่ควรจัดเก็บในอัตราที่พอสมควรและเปิดโอกาสให้พ่อนชำระได้ รวมทั้งจัดหาแหล่งทุนสนับสนุนค่าเล่าเรียนและการค้นคว้าวิจัยต่าง ๆ

(4) ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลทางวิชาการ และการเข้าถึงข้อมูลสำหรับการ ค้นคว้าวิจัย ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งปรับปรุงและขยายเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้สะดวกและ รวดเร็ว

(5) ควรปรับปรุงการบริหาร ทั้งทางด้านวิชาการและด้านธุรการอื่น ๆ รวมทั้งจัดระบบ ให้คำปรึกษา ตลอดจนการติดต่อสื่อสารกับอาจารย์และมหาวิทยาลัยให้สะดวกขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการเตรียมการเปิดสอนหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะผู้วิจัยเห็นว่า มหาวิทยาลัยควรดำเนินการและสนับสนุนให้มีการเปิดสอนหลักสูตร นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตตามที่สาขาวิชานิติศาสตร์เสนอ

สำหรับคณาจารย์ผู้สอนนั้น นอกจากคณาจารย์ประจำหลักสูตรแล้วควรจัดเตรียม คณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิหรือคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านไว้ให้เพียงพอ

ในส่วนของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารนั้น ควรประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบ อย่างทั่วถึงและเริ่มประชาสัมพันธ์ก่อนการเปิดหลักสูตรอย่างน้อย 6 เดือน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มี เวลาเตรียมการให้พร้อมในทุกด้าน

4. ข้อเสนอแนะในการจัดทำโครงการความร่วมมือ

คณะผู้วิจัยเห็นว่า ควรจัดทำโครงการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสถาบัน องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งในทางวิชาการ การบริหารจัดการ หรือความร่วมมืออื่นๆ ในทุกด้าน ทั้ง ภายในและต่างประเทศ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่ทุกฝ่าย รวมถึงประเทศชาติโดยรวม

5. ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาคณาจารย์

คณะผู้วิจัยเห็นว่าสาขาวิชานิติศาสตร์ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชต้องส่งเสริม และสนับสนุนด้านการเงินอย่างเพียงพอเพื่อให้คณาจารย์สามารถศึกษาหลักสูตรระยะสั้นทาง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการอบรม ประชุม สัมมนา และดูงานทางวิชาการทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ โดยเฉพาะทุนในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถอย่าง ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด